

# Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29.09.2004, sp. zn. Ts 42/2003

**Číslo:**

**Právní věta:**

**Soud:**

**Datum rozhodnutí:** 01.01.1970

**Spisová značka:**

**Číslo rozhodnutí:**

**Číslo sešitu:**

**Typ rozhodnutí:**

**Hesla:** Odvolání

**Předpisy:** 141/1961 Sb. § 119 odst. 1

§ 253 odst. 3

§ 253 odst. 4

§ 257

**Druh:**

**Sbírkový text rozhodnutí:**

Č. 36

ZPRAVA O ANALÝZE A VYHODNOCENÍ ÚČINNOSTI NOVELY TRESTNÍHO  
ŘÁDU Č. 265/2001 Sb. VE VZTAHU K SOUDNÍMU ŘÍZENÍ

(Trestní kolegium Nejvyššího soudu České republiky z 29. 9. 2004 sp. zn. Ts 42/2003)

OBSAH

I. Úvod

II. K jednotlivým okruhům průzkumu u okresních a krajských soudů

III. Poznatky z rozhodovací činnosti trestního kolegia Nejvyššího soudu

IV Závěr

I. ÚVOD

Zákonem č. 265/2001 Sb., kterým se mění zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, došlo k rozsáhlé novelizaci trestního řádu, jež se šíří svého záběru téměř rovnala rekodifikaci. Vedle značného množství dílčích změn a doplnění došlo i k zásadním změnám některých stávajících zásad a institutů či zakotvení zcela nových procesních postupů. Novelizace se měla zaměřovat především na základní nedostatek předchozí právní úpravy, kterou byla přílišná složitost trestního řízení. Základním smyslem právní úpravy trestního řízení mělo být to,

aby při respektování požadavku zákonnosti zajišťovala nejen odhalení, usvědčení a potrestání pachatele, ale aby se tak stalo co nejdříve po spáchání trestného činu. Největší zatížení přitom změněná právní úprava měla představovat právě pro soudy, a to zejména vzhledem k výraznému přesunu dokazování z přípravného řízení do stadia řízení před soudem. Požadavky na změny byly podle důvodové zprávy návrhu novely tyto:

- výrazněji zjednodušit a zrychlit trestní řízení ve všech jeho stadiích,
- posílit význam stadia řízení před soudem na úkor přípravného řízení,
- posílit postavení státního zástupce při výkonu dozoru v přípravném řízení a při rozhodování v tomto stadiu řízení,
- v širší míře umožnit v procesní formě zachytit důkazy i v případech, kdy ještě nejsou podmínky pro stíhání konkrétní osoby,
- snížit finanční náklady, které stát na trestní řízení vynakládá (ať již ve formě odměn ustanoveným obhájcům, znalečného nebo svědečného pro opakovaně vyslýchané svědky, anebo nákladů na dlouhotrvající vazby),
- v oblasti řádných a zejména mimořádných opravných prostředků více respektovat stanoviska stran řízení a umožnit za přísně stanovených podmínek přístup k Nejvyššímu soudu cestou dovolání.

V zájmu informovanosti o praktické aplikaci některých aspektů této nové právní úpravy v porovnání s cíli předpokládanými a sledovanými novou úpravou předsedkyně Nejvyššího soudu České republiky uložila trestnímu kolegiu, aby připravilo analýzu a vyhodnocení účinnosti novely trestního řádu provedené zákonem č. 265/2001 Sb. ve vztahu k soudnímu řízení. Na základě pokynu předsedy trestního kolegia ze dne 1. 7. 2003, sp. zn. Ts 42/2003, poté členové kolegia provedli průzkum účinnosti citované novely (dále též jen „novela“), a to u všech krajských soudů a vždy nejméně u dvou až tří okresních soudů v obvodu příslušného krajského soudu, přičemž jeden z nich byl vždy okresní soud v sídle krajského soudu (v případě Městského soudu v Praze byl stanoven Obvodní soud pro Prahu 1). Pro větší konkrétnost a přehlednost analyzované problematiky byly předem vymezeny okruhy problémů, na něž se průzkum zaměřil, a to:

1. Dopad změny ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. zejména z hlediska aktivity stran při dokazování před soudem se zaměřením na postup státních zástupců a obhájců.
2. Aplikační praxe a problémy plynoucí z novelizace ustanovení § 8 odst. 2 až 5 tr. ř.
3. Dopad novelizace ustanovení § 17 tr. ř. z hlediska zatížení krajských a okresních soudů a skladba této agendy u krajských soudů.
4. Důsledky aplikace novelizovaného ustanovení § 28 tr. ř. pro soudní praxi.
5. Poznatky o využívání možnosti předpokládané ustanoveními § 37 odst. 2, 3 tr. ř. (zastupování několika obhájci).
6. Zkušenosti s aplikací úpravy podle ustanovení § 37a a § 40a tr. ř.
7. Zkušenosti s využíváním ustanovení § 44 odst. 2 tr. ř.
8. Nová úprava protokolu a protokolace v řízení před soudem.
9. Nová úprava doručování (§ 62 až § 64a tr. ř.).
10. Problematika nové úpravy vazeb. Rozhodování o vazbě v přípravném řízení. Rozhodování o vazbě v soudním řízení a celý komplex problémů s tím spojených (novelizovaná ustanovení § 67, § 68 tr. ř., lhůty vazby, nahrazení vazby apod.).
11. Dokazování - nová dikce ustanovení § 89 odst. 2 tr. ř., dopad novelizace ustanovení § 110a tr. ř.
12. Aplikace ustanovení § 129 tr. ř. zejména z hlediska lhůt a jejich dodržování.
13. Dopad aplikace ustanovení § 158, § 158a a § 160 tr. ř. na řízení před soudem. Změny ve vyšetřování (oddíl 2 a 3), zkrácené přípravné řízení - dopad těchto změn na řízení před soudem.
14. Řízení před soudem - ustanovení § 180 odst. 3 tr. ř. (v návaznosti na ustanovení § 2 odst. 5, § 203 a § 215 tr. ř.) a § 181 odst. 3 tr. ř. Předběžné projednání obžaloby - nejčastější důvody. Rozhodnutí podle § 188 odst. 1 písm. a) až f) tr. ř. zejména z hlediska aplikace novelizovaných částí.
15. Dokazování v hlavním líčení s důrazem na ustanovení § 211, § 212 a § 215 tr. ř.
16. Aplikace nové úpravy odročení hlavního líčení (§ 219 tr. ř.).
17. Řízení o odvolání (řízení u soudu prvního stupně, řízení u odvolacího soudu a jeho rozhodnutí se

zaměřením na uplatňování posíleného apelačního principu).

18. Dovolání – řízení u soudu prvního stupně (§ 265h tr. ř.).

19. Řízení proti uprchlému – ustanovení § 306a tr. ř.

20. Zjednodušené řízení před soudem (frekvence, důvody ve vazbě na ustanovení § 179a odst. 1 písm. a/, b/ tr. ř., dokazování před soudem – ustanovení § 314d tr. ř.).

21. Trestní příkaz – dopad novely na frekvenci tohoto způsobu vyřízení věci. 22. Podmíněné zastavení trestního stíhání a schválení narovnání.

Poznatky relevantní z hlediska průzkumu byly získávány z trestních spisů, pohovory se soudci krajských a okresních soudů a s předsedy a místopředsedy krajských a okresních soudů, ze statistických údajů o vyřizování soudních agend, jakož i ze zkušeností členů trestního kolegia.

Pro úplnost byla pak analýza účinnosti novely doplněna o závěry trestního kolegia Nejvyššího soudu vztahující se k jeho vlastní rozhodovací činnosti v řízeních o mimořádných opravných prostředcích – dovolání a stížnosti pro porušení zákona.

Trestní kolegium Nejvyššího soudu po projednání a zhodnocení získaných poznatků dospělo k následujícím závěrům:

## II. K JEDNOTLIVÝM OKRUHŮM PRŮZKUMU U OKRESNÍCH A KRAJSKÝCH SOUDŮ

17. Řízení o odvolání (řízení u soudu prvního stupně, řízení u odvolacího soudu a jeho rozhodnutí se zaměřením na uplatňování posíleného apelačního principu).

Z důvodové zprávy:

Novou konstrukcí odvolacího řízení se sleduje posílení prvků apelace. Odvolací soud zásadně má řízení doplnit důkazy potřebnými k tomu, aby mohl o odvolání rozhodnout, s výjimkou, pokud by šlo o rozsáhlé a obtížné proveditelné dokazování, které by znamenalo nahrazování činnosti soudu prvního stupně. V takovém případě může toliko výjimečně vrátit věc soudu prvního stupně, aby v potřebném rozsahu dokazování doplnil.

Kasace by po provedení důkazů nutných k věcně správnému rozhodnutí o odvolání měla přicházet v úvahu tedy pouze tehdy, když důkazy provedené před soudem prvního stupně nebudou vůbec dávat dostatečný obraz o skutkovém stavu případu nebo nové důkazy navrhané stranami by mohly zcela změnit zjištěný skutkový stav věci. I v případech, kdy zákon umožňuje věc vrátit soudu prvního stupně, by měl odvolací soud zvážit účelnost takového postupu zejména s ohledem na rozsah nezbytného doplnění dokazování. Vracení věci by měl volit jen jako krajní možnost.

Nová koncepce principu přezkumu vychází z toho, že v souladu s Ústavou je to státní zástupce, který má v trestním řízení hájit jako veřejný žalobce zájmy státu. Rovněž obviněný, pokud podá odvolání, má právo sám zvolit způsob své obhajoby. V zásadě není důvodu, aby odvolací soud tato hlediska nerespektoval a bez ohledu na obsah podaných odvolání vždy přezkoumával celé rozhodnutí a celé předcházející řízení před soudem prvního stupně (tedy např. pokud některá ze stran podá odvolání pouze proti výroku o trestu, automaticky přezkoumával i celý výrok o vině). Z tohoto důvodu se omezil revizní princip a zakotvil princip vázanosti soudu podaným odvoláním, resp. vytýkanými nedostatky. Pouze tehdy, když je zřejmé, že vytýkaný nedostatek má svůj původ v jiném výroku, než jaký je napadán, přezkoumává soud i správnost takového výroku (např. odvolání směřuje proti výroku o trestu, avšak z jeho obsahu je zřejmé, že vadný výrok o trestu navazuje na vadný výrok o vině, v důsledku něhož je např. uložený trest nepřiměřeně přísný).

Státnímu zástupci se ukládá povinnost uvést, zda podává odvolání, byť i zčásti, ve prospěch nebo v neprospěch obviněného, což má zásadní význam z hlediska zákazu reformationis in peius ve smyslu stávajícího znění § 259 odst. 3, věta druhá, tr. ř.

Nově se také upravuje v § 253 odst. 3, 4 tr. ř. možnost odmítnutí odvolání, které nesplňuje náležitosti obsahu odvolání (§ 249 tr. ř.). U obžalovaného, který nemá obhájce, je v té souvislosti upraven postup zajištění náležitého vymezení a odůvodnění odvolání, zejména poučením ze strany předsedy senátu, a pokud by to nevedlo k nápravě, ustanovením obhájce za účelem odůvodnění odvolání nebo

i obhajování v odvolacím řízení. O odmítnutí odvolání rozhoduje odvolací soud usnesením (§ 119 odst. 1 tr. ř.).

Upravuje se také možnost zrušení rozhodnutí podle § 257 tr. ř., a to jednak tak, že je možno v souladu se stávající praxí zrušit napadený rozsudek jen částečně, a jednak, pokud jde o postup odvolacího soudu při použití milosti, amnestie, promlčení a odepření souhlasu nebo nepodání návrhu poškozeného či jeho zpětvzetí ve smyslu § 163 a § 163a tr. ř., kdy se zajišťuje při uplatnění práva obviněného na pokračování v řízení po zastavení z taxativně uvedených důvodů pokračování v odvolacím řízení, tedy v tom stadiu, ve kterém bylo trestní stíhání zastaveno.

Odvolacímu soudu i nadále zůstává možnost vrátit věc státnímu zástupci, ovšem pouze ve výjimečných případech za obdobných podmínek jako v řízení před soudem prvního stupně, omezená však jen na neodstranitelné procesní vady. Důvodem tohoto postupu by tedy byly podstatné procesní vady, které nelze v řízení před soudem odstranit.

Nová judikatura:

č. 24/2002 Sb. rozh. tr – Obžalovaný musí být soudem předvolán ke každému, tedy i k odročenému hlavnímu líčení, pokud není přítomen při odročení hlavního líčení, při kterém je stanoven den, kdy bude další hlavní líčení konáno. To platí i tehdy, je-li hlavní líčení odročováno pouze za účelem vyhlášení rozhodnutí. Pokud se obžalovaný k hlavnímu líčení nedostaví, nelze z toho dovozovat, že se nehodlá účastnit hlavního líčení po jeho případném odročení. Není-li obžalovaný předvolán k hlavnímu líčení, či není-li přítomen při odročení hlavního líčení na určitý den, a hlavní líčení je přesto konáno v jeho nepřítomnosti, jde o podstatnou vadu řízení ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř.

č. 25/2002 Sb. rozh. tr – Vykazuje-li písemné vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně nesprávnost spočívající v tom, že nárok na náhradu škody byl přiznán již zaniklému poškozenému subjektu, ač podle protokolu o hlasování i protokolu o hlavním líčení byl rozsudek vyhlášen tak, že nárok na náhradu škody byl správně přiznán právnímu nástupci zaniklého poškozeného subjektu, měl v souvislosti s projednáním odvolání proti takovému rozsudku odvolací soud nařídit opravu rozsudku podle § 131 odst. 1, věty, druhé, tr. ř. Jestliže odvolací soud místo tohoto postupu rozhodl tak, že rozsudek soudu prvního stupně zrušil ve výroku o náhradě škody a sám učinil výrok o náhradě škody, v němž byl poškozený označen přesně, pak uvedený postup odvolacího soudu není porušením zákazu reformationis in peius, bylo-li rozhodováno jen na podkladě odvolání, které nebylo podané v neprospěch obžalovaného.

č. 34/2002 Sb. rozh. tr. – Zastupuje-li obhájce obviněného v jedné jeho trestní věci, je soud prvního stupně povinen doručit mu podle § 196 odst. 1 tr. ř. opis obžaloby nejen v této věci, ale po spojení s dalšími věcmi podle § 23 odst. 1 tr. ř. též opisy obžalob v těchto dalších trestních věcech, byť v nich obviněný nebyl původně obhájcem zastoupen. Po spojení věcí totiž obhájce obhájí obviněného pro všechny skutky a trestné činy.

Doručení opisů všech obžalob obhájci je natolik významné pravidlo zajišťující práva obhajoby, že při jeho porušení odvolací soud musí napadený rozsudek podle § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. zrušit v těch částech, které se týkají skutků a trestných činů uvedených v obžalobách, jež obhájci nebyly doručeny, a věc vrátit v tomto rozsahu soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí, neboť takové pochybení je v odvolacím řízení nezhojitelné.

č. 54/2002-I. Sb. rozh. tr. – Vzdání se práva odvolání obžalovaným je možné jen ohledně všech výroků rozsudku, proti nimž může podat odvolání. Prohlásí-li obžalovaný po vyhlášení odsuzujícího rozsudku a poučení o opravných prostředcích, že se vzdává práva odvolání a že si nepřeje, aby odvolání podaly osoby, které by mohly napadnout rozsudek v jeho prospěch podle § 247 odst. 2 tr. ř., ale ohledně výroku o náhradě škody si ponechává lhůtu k podání odvolání, je takové vzdání se odvolání právně neúčinné. Proto je třeba považovat za chybný postup soudu prvního stupně, který po takovém prohlášení obžalovaného vyznačí na rozsudku tzv. částečnou doložku právní moci.

II. Jelikož se výrok o povinnosti obžalovaného nahradit poškozenému způsobenou škodu bezprostředně váže k výroku o vině obžalovaného, odvolací soud ve smyslu § 254 odst. 2 tr. ř. ve znění účinném po 1. 1. 2002 přezkoumá i správnost výroku o vině, byť odvolání obžalovaného

směřovalo jen do výroku o náhradě škody, jestliže zjistí, že vytýkaná vada má svůj původ již ve výroku o vině.

č. 59/2002 Sb. rozh. tr. – Jednou z náležitostí obsahu odvolání je i jeho odůvodnění ve lhůtách podle § 248, resp. § 251 tr. ř. Je-li odvolání odůvodněno po uplynutí lhůty pěti dnů uvedené v § 251 odst. 1 tr. ř., popř. není-li odůvodněno vůbec, odvolací soud je podle § 253 odst. 3 tr. ř. odmítne.

Lhůtu k odstranění vad odvolání podle ustanovení § 251 odst. 1 tr. ř. nelze prodloužit, neboť jde o lhůtu zákonnou a trestní řád na možnost jejího prodloužení nepamatuje.

č. 60/2002 Sb. rozh. tr. – Pokud soud prvního stupně rozsudkem vyhlášeným před 31. 12. 2001 pouze tzv. vypustí ze žalovaného skutku jeho neprokázanou část se závěrem, že šlo o dílčí útok jediného pokračujícího trestného činu (§ 89 odst. 3 tr. zák.), odvolací soud, rozhodující o odvolání obžalovaného směřujícím proti výroku o vině uvedeným pokračujícím trestným činem již za účinnosti zákona č. 265/2001 Sb., zruší napadený výrok a rozhodne s ohledem na ustanovení § 12 odst. 12 tr. ř. o tomto dílčím útoku zprošťujícím výrokem podle § 226 tr. ř., a to i v případě, že odvolání obžalovaného tuto vadu nevytýká (§ 254 odst. 1, věta druhá, tr. ř.).

č. 2/2003 Sb. rozh. tr. – Rozhodne-li se odvolací soud provést ve veřejném zasedání důkazy potřebné pro rozhodnutí o odvolání (§ 263 odst. 4 tr. ř.), nic mu nebrání, aby i po jejich provedení napadený rozsudek zrušil podle § 258 odst. 1 tr. ř. a věc vrátil podle § 259 odst. 1 tr. ř. soudu prvního stupně, pokud dojde k závěru, že bude zapotřebí provádět další rozsáhlé a pro odvolací soud obtížně proveditelné dokazování, které by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně.

č. 32/2003 Sb. rozh. tr. – Odvolací právo ve smyslu § 246 odst. 1 písm. d) tr. ř. má pouze ten poškozený, který uplatnil v trestním řízení nárok na náhradu škody řádně a včas (§ 43 odst. 3, § 206 odst. 2 tr. ř.). Nejsou-li tyto zákonné podmínky splněny, odvolací soud odvolání takového poškozeného zamítne podle § 253 odst. 1 tr. ř. jako podané osobou neoprávněnou.

č. 38/2003-I. Sb. rozh. tr. – Podle § 233 odst. 1 tr. ř. se obžalovaný k veřejnému zasedání o odvolání předvolává tehdy, jestliže jeho osobní účast při tomto veřejném zasedání je nutná, zejména v případech, kdy odvolací soud považuje za nezbytné jej vyslechnout, vyzvat k vyjádření k důkazu provedenému v tomto veřejném zasedání, či jej požádat o bližší vysvětlení jeho odvolání, resp. o vyjádření k odvolání jiné procesní strany, jestliže se k veřejnému zasedání nedostaví. V ostatních případech, kdy osobní účast obviněného při veřejném zasedání odvolacího soudu není nutná, se obviněný o tomto veřejném zasedání pouze vyrozumí, a to jako osoba, která svým návrhem dala k veřejnému zasedání podnět, resp. jako osoba, která může být rozhodnutím učiněným v tomto veřejném zasedání přímo dotčena.

č. 46/2003 Sb. rozh. tr. – Je-li podáno odvolání proti rozsudku soudu prvního stupně toliko do výroku o způsobu výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody, pak odvolací soud podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumá zákonnost a odůvodněnost jen tohoto oddělitelného výroku rozsudku, jakož i správnost postupu řízení, které mu předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. To platí za předpokladu, že odvolací soud neshledal důvod přezkoumat i jiné výroky napadeného rozsudku z důvodů uvedených v ustanovení § 254 odst. 2 tr. ř.

č. 47/2003 Sb. rozh. tr. – Základním předpokladem uplatnění ustanovení § 253 odst. 3 tr. ř. o odmítnutí odvolání z důvodu nesplnění náležitostí jeho obsahu je spolehlivé zjištění, že došlo ke splnění zákonné poučovací povinnosti podle ustanovení § 249 odst. 1 tr. ř., jestliže z obsahu spisu nevyplývá, že se tak stalo, pak s ohledem na ustanovení § 253 odst. 4 tr. ř. odvolací soud nemůže podané odvolání odmítnout.

Pokud odvolací soud za těchto okolností odvolání odmítne s odkazem na ustanovení § 253 odst. 3 tr. ř., pak odvolateli odepré jeho právo na přezkoumání rozsudku soudu prvního stupně v řádném opravném řízení, což opodstatňuje existenci dovolacího důvodu uvedeného v ustanovení v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.

č. 27/2004 Sb. rozh. tr. – Vadu obsahu odvolání státního zástupce spočívající v tom, že v něm není vymezeno, je-li podáno ve prospěch nebo v neprospěch obviněného (§ 249 odst. 2 tr. ř.), je soud prvního stupně povinen pokusit se odstranit postupem podle § 251 odst. 1 tr. ř.

Odvolací soud proto nemůže odmítnout odvolání státního zástupce podle § 253 odst. 3 tr. ř. z

důvodu, že takové vymezení chybí, pokud předseda senátu soudu prvního stupně neučinil výzvu k odstranění vad, nestanovil pro ně pětidenní lhůtu a neupozornil státního zástupce na následky nesplnění této výzvy záležící v odmítnutí odvolání.

Okresní soudy se vyjadřují k ustanovení § 251 odst. 1 tr. ř. tak, že na ně byla částečně přenesena agenda odvolacích soudů, jestliže je nutno poučovat obžalované a doplňovat jejich odvolání. Nová úprava řízení před soudem prvního stupně se podle nich zbytečně zformalizovala a prodloužila tak řízení. Neustálé poučování, vyrozumívání a vyzývání vede k časovým prodlevám bez potřebného efektu. Problémy nastávají zejména u osob, které nejsou v řízení zastoupeny a v některých případech i přes podrobná poučení uvedená přímo v rozsudku jimi podaná odvolání příslušné náležitosti nesplňují. Obžalovaní jsou vyzýváni k doplnění svých odvolání s náležitým poučením, aby jejich odvolání splnila náležitosti stanovené v zákoně. V nepříliš velkém počtu případů musí být pro zdůvodnění či zpracování odvolání ustanoven obžalovanému obhájce, který pak za ně odvolání zpracuje. Konstatuje se však, že ustanovení § 251 odst. 2 tr. ř. vede fakticky nepřímě k tzv. „nutné obhajobě“ v těch případech, kdy obžalovaný, který si obhájce původně nezvolil a ani ho mít nemusí, podá odvolání přímo do protokolu či formou tzv. „banketního“ odvolání bez bližšího odůvodnění. Jde o dodatečné finanční zatěžování státu, protože většinou v takových případech finanční částky vyplacené ustanovenému obhájci následně odsouzený neuhradí.

Poukazuje se také na komplikace s komunikací ve vztahu k obžalovaným nebo i poškozeným, kteří na výzvy nereagují, a téměř vždy pak musí dojít k ustanovení obhájce či zmocněnce, což prodlužuje řízení. Navíc uvedené skutečnosti znamenají zřetelné navýšení práce pro soudce okresních soudů a dochází ke značným průtahům nezaviněným soudem. Obhájce se v takových případech mnohdy zdráhá odvolání jakkoliv odůvodnit, neboť ve lhůtě stanovené pro doplnění odvolání se mu vůbec nepodaří obžalovaného kontaktovat, tudíž obhájce neví, čeho se vlastně obžalovaný domáhá. Obhájce pak má obavu, že si na něj bude obžalovaný stěžovat u České advokátní komory, pokud bez jeho vědomí obhájce uvede do odvolání něco, co se obžalovanému nebude líbit.

Průzkum potvrdil, že k odstraňování vad odvolání dochází i cestou předvolání odvolatele k soudu a jeho výsledkem do protokolu po patřičném poučení. Soudy též označují za žádoucí, aby činnost v rámci řízení u soudu prvního stupně při odstraňování vad odvolání byla svěřena vyšším soudním úředníkům, aby tím byl odbřemeněn soudce.

Některé soudy považují za zbytečné ustanovování obhájců obžalovaným, kteří podali nezdůvodněná odvolání a na výzvu soudu podle § 251 odst. 1 tr. ř. zůstali nečinní, s odůvodněním, že pokud je obžalovaný třikrát náležitě poučen o náležitostech odvolání a vady svého podání neodstraní, pak by mělo být jeho problémem, že odvolací soud jeho odvolání odmítne podle § 253 odst. 3 tr. ř.

Odvolací senáty uvádějí, že aplikace ustanovení § 249 odst. 1 a § 251 tr. ř. v návaznosti na ustanovení § 253 odst. 3 tr. ř. činí dosud některým okresním soudům potíže, proto dochází k občasnému vracení spisů okresním soudům bez věcného vyřízení k řádnému provedení postupu dle § 251 tr. ř. Za zjevnou legislativní nepřesnost považuje Krajský soud v Hradci Králové skutečnost, že ustanovení § 251 odst. 1 tr. ř. se vztahuje pouze na náležitosti odvolání uvedené v ustanovení § 249 odst. 1 tr. ř., avšak ustanovení § 253 odst. 3 tr. ř. se vztahuje na náležitosti odvolání obecně, tedy i na náležitosti uvedené v ustanovení § 249 odst. 2 tr. ř. Vystala otázka, zda v případech, které se v praxi objevily a v nichž státní zástupce v odvolání opomenul uvést, zda je podává ve prospěch anebo v neprospěch obviněného, je třeba rovněž dodržet postup podle § 251 odst. 1 tr. ř., anebo zda je nutno takové odvolání bez dalšího odmítnout. Na gremiální poradě uvedeného krajského soudu došlo ke shodě, že v takovém případě je nutno postupovat analogicky podle § 251 odst. 1 tr. ř., a tedy poskytnout státnímu zástupci pětidenní lhůtu k odstranění této vady odvolání. Trestní kolegium Nejvyššího soudu se s tímto názorem ztotožňuje a poukazuje na rozhodnutí publikované pod č. 27/2004 Sb. rozh. tr., které uvedenou otázku takto řeší.

Krajský soud v Plzni považuje za problematické ustanovení § 249 tr. ř., a to v tom smyslu, že neomezuje dobu, po kterou lze měnit rozsah a důvody odvolání, což nezřídka vede k situaci, kdy nové námítky přednesou odvolatelé až v rámci veřejného zasedání odvolacího soudu, které je proto

následně třeba často odročovat. Nejvyšší soud se touto problematikou zabýval v rámci své zobecňovací činnosti. V trestním kolegiu přitom převládl názor, podle kterého právní úprava tohoto řádného opravného prostředku umožňuje měnit rozsah a důvody odvolání i po uplynutí lhůty k podání odvolání, popřípadě lhůty k odstranění vad odvolání. Tento názor se opírá o srovnání úpravy odvolání s ostatními opravnými prostředky, jež vyznívá jednoznačně tak, že v těch případech, kdy měla být možnost měnit rozsah a důvody opravného prostředku omezena, bylo to výslovně stanoveno (srov. ustanovení § 265f odst. 2 tr. ř. o dovolání a ustanovení § 267 odst. 2 tr. ř. o stížnosti pro porušení zákona). Významná je i skutečnost, že u odvolání zákon výslovně připouští uplatnění nových skutečností a důkazů (§ 249 odst. 3 tr. ř.), což souvisí s tím, že jde o řádný opravný prostředek. Bylo by v rozporu s účelem této zákonné úpravy, kdyby se nepřihlíželo k novým skutečnostem a důkazům při přezkoumávání správnosti dosud nepravomocného rozhodnutí jen proto, že tyto vyšly najevo nebo nastaly až po uplynutí lhůt k podání odvolání, resp. pro jeho odůvodnění.

Praxe odvolacích senátů Městského soudu v Praze se přiklonila k názoru, že pětidenní lhůta k odstranění vad odvolání uvedená v § 251 odst. 1 tr. ř. je tzv. propadnou lhůtou a že po jejím uplynutí nemůže již odvolatel účinně vady odvolání odstraňovat. Tento právní názor je potvrzen rozhodnutím publikovaným pod č. 59/2002 Sb. rozh. tr.

Pokud jde o obecnější problematiku, soudy prvního stupně se většinou shodují na tom, že soudci odvolacích soudů příliš nevyužívají posílený apelační princip. Přitom se poukazuje i na konkrétní případy, v nichž např. bylo v rámci odvolacího řízení nařízeno veřejné zasedání a poté, co se nedostavil tlumočník nebo znalec, odvolací soud téhož dne věc „převěd“ do neveřejného zasedání a vrátil ji k novému projednání a rozhodnutí soudu prvního stupně.

Okresní soud v Trutnově konstatoval, že v souvislosti se zavedením institutu dovolání došlo k opatrnějšímu přístupu soudců krajského soudu k řešení věcí, přičemž ani relativně jednoduché doplnění dokazování výslechem svědka odvolací soud neprovádí, ale rozhodnutí zruší a věc vrátí k provedení důkazu u okresního soudu s odůvodněním, že pokud by krajský soud doplnil dokazování sám a rozhodl, odnímá obžalovanému možnost řešení věci v další instanci.

Poznatky z odvolacích senátů jsou poněkud jiné. Soudci odvolacích soudů tvrdí, že dochází k doplnění dokazování, takže např. u trestné činnosti v dopravě se zcela běžně doplňují znalecké posudky, výsledky znaleců i svědků. Podle vyjádření předsedů odvolacích senátů často postupují podle § 259 odst. 3 tr. ř. brání nepřezkoumatelnost napadeného rozsudku soudu prvního stupně, jehož odůvodnění je v rozporu s ustanovením § 125 tr. ř. a neobsahuje dostatečně konkrétní hodnocení důkazů. Podle názorů odvolacích soudů spoléhají někteří soudci soudů prvního stupně na apelační oprávnění odvolacího soudu a předkládají mu k rozhodnutí tzv. „polotovary“.

Vyjádřením odvolacích senátů odpovídají např. výsledky průzkumu a statistických údajů v obvodu působnosti Krajského soudu v Brně. Z nich vyplývá, že záměr novely byl naplněn v tom, že se výrazně snížil počet věcí zrušených a vrácených soudu prvního stupně. Odvolací soudy častěji než před novelou provádějí samy dokazování, opatřují znalecké posudky a vyslýchají svědky. Jako námět k nové právní úpravě se uvádí zavedení možnosti projednání odvolání i v neveřejném zasedání se souhlasem procesních stran, protože v některých případech odvolací soudy poukazují na neúčelnost konání veřejného zasedání a navrhují tedy obdobnou úpravu, jaká platí pro projednání dovolání před Nejvyšším soudem.

Fakt, že po tzv. velké novele trestního řádu došlo k posílení apelačního principu, dokládají odvolací senáty Krajského soudu v českých Budějovicích následujícím přehledem, v němž je zachyceno vyřizování věcí soudem

druhého stupně a podle způsobu vyřízení jsou porovnávána jednotlivá pololetí let 2001 a 2002 a první pololetí roku 2003:

2001

2002

2003

I. pol.

rok

I. pol.

rok

I. pol.

Vyřízeno odvolání celkem v osobách

397

751

318

620

459

Z toho zrušeno a vráceno soudu a SZ v osobách

81

171

41

89

46

Tj. % ze všech vyřízených věcí

20,4

22,8

12,9

14,3

10,0

Na druhé straně poznatky z Krajského soudu v Ostravě a Krajského soudu v Ústí nad Labem vyznívají opačně. O posílení apelačního principu nesevřdí ani statistické údaje o odvolacím řízení před vrchními soudy, jak plyne z následující tabulky.

2001

celkem

zamítnuto

zrušeno a vyhověno

zrušeno a vráceno

jinak

VS v Praze

1026

324

447

137

118

VS v Olomouci

675

158

310

104

103

2002

celkem

zamítnuto

zrušeno a vyhověno

zrušeno a vráceno

jinak

VS v Praze

962

321

319

221

101

VS v Olomouci

544

142

141

160

81

Nová úprava rozsahu přezkumné povinnosti odvolacího soudu se podle odvolacích senátů krajských soudů v praxi osvědčuje a omezení revizního principu (které se promítlo i ve znění ustanovení § 258 odst. 1 tr. ř.) znamená v podstatné části případů zjednodušení řízení.

Z průzkumu vyplynulo, že odvolací soudy se neomezují jen na přezkum napadeného rozsudku z hlediska vytýkaných vad, ale že aplikují i druhou větu ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř. a dále ustanovení § 254 odst. 2 tr. ř., z nichž vyplývá nutnost přihlížet i k vadám, které nebyly odvoláním vytýkány, resp. nutnost přezkoumat i výroky, proti nimž odvolání nesměřovalo. Odvolací soudy by však uvítaly bližší judikatorní vymezení rozsahu jejich přezkumné povinnosti podle § 254 odst. 2 tr. ř. Přestože ustanovení o přítomnosti obviněného (resp. osob vůbec) u veřejného zasedání odvolacího soudu nedoznala novelou trestního řádu změn, trestní kolegium Nejvyššího soudu upozorňuje na to, že v souvislosti s dovolacím důvodem podle § 265b odst. 1 písm. d) tr. ř. nabylo na významu přesné dodržování postupu odvolacího soudu při zajišťování účasti obviněného u veřejného zasedání a jasné rozlišení, zda k němu odvolací soud obviněného předvolává nebo ho o veřejném zasedání jen vyrozumí (srov. též rozhodnutí pod č. 38/2003-I. Sb. rozh. tr.).

Mnohdy postupují odvolací soudy nesprávně, jestliže obviněného k veřejnému zasedání předvolají, a pokud se nedostaví, projednají odvolání v jeho nepřítomnosti, aniž učiní a řádně odůvodní rozhodnutí podle § 205 odst. 2 tr. ř. za použití § 238 tr. ř.

Často ze spisu – v důsledku použití neaktuálních nebo nesprávných tiskopisů – ani není zřejmé, zda byl obviněný k veřejnému zasedání odvolacího soudu předvolán nebo o něm jen vyrozuměn.

### III. POZNATKY Z ROZHODOVACÍ ČINNOSTI TRESTNÍHO KOLEGIA NEJVYŠŠÍHO SOUDU

Zavedení institutu dovolání představuje zásadní krok v systému mimořádných opravných prostředků. Nepochybně tím došlo k posílení principu rovnosti procesních stran a především k umožnění jejich přístupu vlastním opravným prostředkem k Nejvyššímu soudu. Potřeba zavedení nového mimořádného opravného prostředku je ještě více akutní s ohledem na důsledky vyplývající z nálezu Ústavního soudu ve vztahu ke kasačnímu oprávnění Nejvyššího soudu v řízení o stížnosti pro porušení zákona (viz nálezh Ústavního soudu uveřejněný pod č. 424/2001 Sb.).

S ohledem na dosavadní poznatky aplikační praxe lze konstatovat, že judikatura se ustálila na závěru, podle něhož dovolání umožňuje oběma hlavním procesním stranám namítat zásadní procesně právní a hmotně právní pochybení taxativně vypočtených soudních rozhodnutí, která byla podrobena přezkumu již v řádném opravném řízení. Dosavadní praxe Nejvyššího soudu jako soudu dovolacího přitom důsledně vychází ze zásady, že trestní řízení je založeno na principu dvouinstančnosti, na existenci toliko dvou plných skutkových instancí. Dovolání tedy nepředstavuje žádnou další (třetí) skutkovou instanci a námitky vztahující se primárně ke skutkovým zjištěním (např. neúplnost

skutkových zjištění, vadné hodnocení důkazů atd.) nepředstavují žádný z dovolacích důvodů taxativně uvedených v ustanovení § 265b tr. ř. V tomto směru je rozhodovací praxe Nejvyššího soudu zcela jednotná a částečně byla shledána opodstatněnou též Ústavním soudem (viz např. usnesení ze dne 24. 4. 2003, sp. zn. III. CS 732/02).

Zejména v počátcích účinnosti novely se Nejvyšší soud musel poměrně často zabývat otázkou přípustnosti dovolání. V tomto směru je třeba odkázat na judikáty uveřejněné pod č. 31/2002 Sb. rozh. tr., č. 22/2003 Sb. rozh. tr. a č. 25/2003 Sb. rozh. tr.

Největším úskalím dosavadní aplikační praxe se jeví otázka výkladu jednotlivých dovolacích důvodů, zejména pak dovolacího důvodu uvedeného v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.

Pokud jde o výklad dovolacího důvodu spočívajícího v tom, že obviněnému byl uložen trest odnětí svobody na doživotí (§ 265b odst. 2 tr. ř.), lze odkázat na rozhodnutí velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu, jež bylo publikováno pod č. 58/2003 Sb. rozh. tr.

K výše již výše zmiňovanému problému vztahujícímu se k výkladu ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. (dovolací důvod spočívající v tom, že „rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotně právním posouzení“) je třeba uvést, že dosavadní rozhodovací praxe Nejvyššího soudu vychází z toho, že tento dovolací důvod se týká nesprávné aplikace zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu na zjištěný skutkový stav, jímž je dovolací soud vázán, popřípadě nesprávné aplikace jiných norem hmotného práva (např. předpisů občanského práva, obchodního práva). Jiné nesprávné hmotně právní posouzení může spočívat i v porušení zásad o vztahu souhrnnosti při ukládání trestu.

V této souvislosti dovolací soud musí poukázat na mnohdy nízkou kvalitu rozhodnutí soudů jak při formulaci tzv. skutkové věty rozhodnutí (rozsudku), tak i odůvodnění vztahujícího se ke skutkovým zjištěním. Skutková věta obsažená ve výrokové části rozsudku ani ve spojitosti s příslušnou částí odůvodnění mnohdy neobsahuje vyjádření všech skutkových okolností vyžadovaných použitou právní kvalifikací skutku.

Některé poznatky dále svědčí o tom, že i přes povinné zastoupení obviněného obhájcem při podání dovolání nejsou vždy naplněny zákonem vyžadované obsahové náležitosti. K tomu srov. judikát pod č. 25/2003 Sb. rozh. tr.

Dále je potřeba zdůraznit, že Nejvyšší soud důsledně trvá na požadavku, aby nejen napadené rozhodnutí jako celek bylo podrobeno řádnému opravnému řízení, ale aby takovému přezkumu na podkladě řádného opravného prostředku byl podroben i ten výrok, jenž je konkrétně napaden podaným dovoláním (tento závěr je obsažen v již uvedeném rozhodnutí publikovaném pod č. 22/2003 Sb. rozh. tr.). S tímto právním názorem se rovněž ztotožnil i Ústavní soud (např. v usnesení ze dne 18. 11. 2003, sp. zn. I. ÚS 660/02).

Z dosavadní praxe dovolacího soudu se však jeví potřebným novelizovat institut dovolání, a to zejména v oblasti výčtu dovolacích důvodů. V úvahu přichází především zavedení dalších dovolacích důvodů spočívajících v tom, že v opravném řízení byl porušen zákaz reformationis in peius, a dále že soud nižšího stupně nerespektoval závazný právní názor vyslovený nadřízeným soudem v rozhodnutí o opravném prostředku. U soudců trestního kolegia Nejvyššího soudu převažuje názor, podle něhož není vhodné zavádět dovolací důvod (resp. rozšiřovat v tomto smyslu dosavadní formulaci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř.), který by umožňoval jakkoli přezkoumávat skutkový stav věci, popřípadě hodnotit zákonnost a úplnost provedeného dokazování. V opačném případě totiž hrozí, že se Nejvyšší soud stane další skutkovou instancí, jak tomu nasvědčuje obsah dosud podávaných dovolání, která jsou nejčastěji odmítána podle § 265i odst. 1 písm. b) tr. ř. právě proto, že se dovolatelé domáhají jiného skutkového stavu, odlišného hodnocení důkazů či provedení dalších důkazů. Je třeba spíše hledat cesty a způsoby, jak zkvalitnit řízení u soudů prvního a druhého stupně, aby se Nejvyšší soud v řízení o dovolání mohl soustředit skutečně na to, co je jeho posláním, tj. zejména sjednocovat judikaturu řešením závažných právních, nikoliv skutkových otázek a dbát o zákonnost trestního procesu odstraňováním některých nejzávažnějších procesních vad. Případné nejzávažnější skutkové nedostatky – k nimž by ovšem při dostatečné aktivitě stran a v rámci dvoustupňového řízení nemělo docházet – by bylo vhodnější řešit rozšířením a poněkud jiným pojetím

důvodů obnovy řízení (zvláštním důvodem obnovy řízení by např. mohlo být i to, že soud neprovedl zásadní důkaz nezbytný pro rozhodnutí o vině, který strana již navrhovala).

Celkově lze hodnotit institut dovolání pozitivně, a to jak s přihlédnutím k naplnění již výše uvedených důvodů jeho zavedení, tak i s ohledem na to, že Nejvyšší soud získává dostatečný přehled o rozhodovací praxi nižších soudů.

Lze dále konstatovat, že zavedení institutu dovolání a dosavadní zkušenosti s jeho uplatňováním podle názoru trestního kolegia Nejvyššího soudu dostatečně ospravedlňují úvahy o možném zrušení stížnosti pro porušení zákona. Odstranění tohoto kontroverzního mimořádného opravného prostředku je za současného stavu společnosti i justice již na místě, zejména, pokud budou naznačeným způsobem rozšířeny dovolací důvody, popř. i důvody obnovy řízení.

#### IV ZÁVĚR

Základním cílem novelizace trestního řádu ve stadiu řízení před soudy provedené zákonem č. 265/2001 Sb. bylo, jak plyne z důvodové zprávy, výrazněji zjednodušit a zrychlit trestní řízení ve všech jeho stádiích, posílit význam řízení před soudem na úkor přípravného řízení a v oblasti řádných a zejména mimořádných opravných prostředků více respektovat stanoviska stran řízení a umožnit za přísně stanovených podmínek přístup stran ve své věci k Nejvyššímu soudu. Zda a do jaké míry se tyto cíle povedlo novelizací naplnit, plyne ze zjištění a závěrů a konstatování soudů v jednotlivých oblastech, které byly předmětem průzkumu. Obecně lze konstatovat, že soudy akceptovaly potřebu změn v trestním řízení a ztotožnily se s celkovým směřováním změn v trestním řízení, které tato novelizace s sebou přináší. Jde zejména o posílení kontradiktornosti řízení a s tím související přenesení těžiště dokazování před soud, tlak na větší aktivitu stran, posílení apelačního principu v odvolacím řízení, ale i zavedení zjednodušeného řízení v tzv. bagatelních věcech, omezení stížnosti pro porušení zákona a zavedení dovolání jako mimořádného opravného prostředku, který je v rukou stran, ale rovněž novou úpravou protokolu a způsobem protokolace.

Je samozřejmé, že novela přináší s sebou, jako každá výraznější legislativní změna, množství otázek a výkladových problémů. Tyto otázky jsou postupně řešeny obecně praxí soudů a ve značném rozsahu přímo judikturní činností Nejvyššího soudu. O tom konec konců svědčí i jednotlivé kapitoly zprávy, které aktuální judikaturu obsahují.

I přes toto celkem pozitivně vyznívající hodnocení novelizace nelze nevidět, že některé změny, které sebou novela přinesla, nepřispívají ke splnění cílů, které si dala, a ve svých důsledcích často působí proti těmto cílům. V tomto smyslu lze za problematickou označit úpravu obsaženou v § 2 odst. 5 tr. ř. Smyslem právě této nové úpravy mělo být posílení kontradiktornosti řízení a zvýšení aktivity stran, zejména státního zastupitelství. Formulace posledních tří vět tohoto zákonného ustanovení je však vnitřně rozporná, když na jedné straně zdůrazňuje, že státní zástupce je povinen dokazovat vinu obžalovaného (v řízení před soudem), na druhé straně ve vztahu k němu zákon uvádí stejně jako u obviněného (u něhož je to však pochopitelné) pouze oprávnění, aby na podporu svých stanovisek navrhoval a prováděl důkazy. Obviněnému samozřejmě toto oprávnění jako povinnost uložit nelze, není však důvod, aby toto oprávnění jako povinnost nebylo uloženo státnímu zástupci. Roli státního zástupce v řízení před soudem pak ještě víc zatemňuje poslední věta tohoto zákonného ustanovení, která zavazuje soud, aby sám doplnil dokazování v rozsahu potřebném pro své rozhodnutí. Soud se tak dostává, jak na to poukazují v podstatě shodně všechny soudy, u kterých byl průzkum prováděn, do role dalšího protihráce obviněného, jehož snahou je obviněného usvědčit a ne objektivně a po právu rozhodnout věc. Nepochybně musí být takto vnímán alespoň ze strany obviněného a obhajoby. Tento základní rozpor se pak promítá i do dalších ustanovení trestního řádu, jako je ustanovení § 180 odst. 3, § 203 ale rovněž částečně § 215 odst. 2 tr. ř.

Další problematickou částí novely trestního řádu se jeví být nová úprava vazebního řízení. Především úprava trvání vazby a rozhodování o ponechání obviněného ve vazbě. Úprava je totiž zatížena neúměrným množstvím lhůt, rozhodnutí a opravných prostředků, což vede často k duplicitě v rozhodování při přezkumu, zda trvají nadále důvody vazby, zejména duplicitě při tzv. obligatorním

rozhodování o této otázce a rozhodování z podnětu obviněného. V důsledku této úpravy, jakož i v důsledku toho, že novela nechala bez povšimnutí ustanovení § 141 odst. 1 tr. ř. a v návaznosti na rozhodování Ústavního soudu v těchto otázkách, nejsou výjimečné případy, kdy v poslední instanci někdy i ve věcech, kde v prvním stupni rozhoduje okresní soud, o otázce vazby rozhoduje Nejvyšší soud. Dochází ke zbytečnému prodlužování řízení, trestní spis putuje mezi jednotlivými instancemi a v meritu věci se nerozhoduje. Ve skupinových věcech pak může dojít a dochází i k tomu, že v průběhu rozhodování o otázce vazby u jednoho spoluobviněného končí běh vazební lhůty u dalších spoluobviněných, přičemž soud, který má o této otázce rozhodnout, nemá spis k dispozici. Hrozí neustále překročení lhůty, ve které má být podle zákona rozhodnuto o dalším trvání vazby. Podle našeho názoru by řízení o otázce vazby mělo být výrazně zjednodušeno a zejména, pokud se věc nachází ve stadiu odvolacího řízení, mělo by být rozhodování o vazbě pouze jednoinstanční. Je totiž v rozporu s logikou, aby za situace, kdy v meritu věci odvolací soud rozhoduje s konečnou platností (s výjimkou mimořádného opravného prostředku), zákon připouštěl řádný opravný prostředek do jeho rozhodnutí, které má povahu dočasného procesního opatření.

Nová úprava protokolace byla obecně přijata kladně. Nelze se však neztotožnit s námitkami, které vznesly v průběhu průzkumu soudy, že totiž nejsou vytvořeny dostatečné technické a zejména personální podmínky pro to, aby tato technika protokolace byla efektivní. Máme na mysli zejména nedostatek kvalifikovaného personálu – protokolujících úřednic – z důvodů, které plynou ze závěrů uvedených v tomto bodu průzkumu.

Nejednoznačně vyznívá účinek novelizace z hlediska závěru posílit apelační princip. Ze statistických údajů, které má Nejvyšší soud k dispozici, plyne, že zejména v nejzávažnějších trestních věcech (§ 17 tr. ř.) byla v odvolacím řízení v roce 2002 tendence obrácená. Samotné soudy se k této otázce vyjadřují rozporuplně podle toho, zda se jedná o soud I. nebo II. stupně.

Posledním problémovým okruhem je úprava § 44 odst. 2 tr. ř. Tato úprava měla nejen posílit postavení poškozeného, ale i urychlit řízení ve věcech, ve kterých figuruje větší množství poškozených. Z důvodů, které plynou ze závěru průzkumu k tomuto bodu, se úprava zřejmě neosvědčuje. Ustanovování tzv. společných zmocněnců je problematické, domluva mezi poškozenými, kteří se často vzájemně ani neznají, není příliš reálná. Na to navazuje i problém s doručováním a často velice složitým zjišťováním adres poškozených. U rozsáhlých trestních věcí s větším množstvím poškozených tato agenda soudy neúměrně zatěžuje. Je otázka, zda by adhézní řízení nemělo být ponecháno víc na iniciativě poškozených, a zda by v těchto věcech nešlo vyrozumívat poškozené o možnosti připojit se s nárokem na náhradu škody prostřednictvím oznamů na soudní desce, případně v kombinaci s nějakou formou veřejné vyhlášky např. v tisku.